Dorotea kommun
Kraapohken tjïelte

Gynna pollinerare – plan för Dorotea kommun

Dorotea samhälle

Text och bilder: Jörgen Sikström, Miljöenheten

Bakgrund
Dorotea kommun har tagit initiativ till att ta fram en plan hur skötsel av kommunens mark inom samhället ska gynna pollinatörer och planen kommer att tas fram inom ramen för ett LONA projekt rörande pollinatörer samt invasiva växtarter.

Eftersom Dorotea kommun är en stor kommun (ytmässigt) med ett huvudsamhälle samt stort antal mindre byar från skogslandet och upp mot fjället inrymmer kommunen en mängd olika biotoper (ängar, skog, myrar, hällmarker, marker i närområdet till vatten etc.) lämpliga för olika växtarter. Inom samhället som LONA projektet är avgränsat till bor ca hälften av kommunens innevånare och även här är variationen stor med skötta gräsmattor mellan husen, ängsmark, mark mot Bergvattensjön samt Bergvattenån och omkringliggande skog.

Pollinatörer
Situationen för pollinerare i Sverige är att de minskat kraftigt de senaste åren mycket på grund av att växter som ger nektar och pollen har minskat i antal. En annan orsak är övervintringsmöjligheter som även de har blivit allt färre. Utöver det så har klimatförändringar samt användandet av bekämpningsmedel bidragit till minskningen.

Allt för välskötta miljöer i stad och samhällen där kortklippta gräsytor, borttagande av ogräs och borttagande av träd leder till ett minskande av den biologiska mångfalden vilket medför att pollinerare missgynnas.

Pollinering är en viktig ekosystemtjänst där det mesta som växer är beroende av dessa insekter för att kunna överleva. Eftersom pollinatörerna pollinerar både vilda och odlade växter bidrar de på ett ovärderligt sätt till livsmedelsproduktionen i världen och ett minskade av pollinatörer leder således till minskade skördar.

Pollinatörerna behöver olika växter som blommar under hela växtsäsongen vilket leder till att de är beroende av en variation av miljöer i landskapet där olika växter tillåts växa. Exempelvis är sälg en nyckelväxt för biologisk mångfald p g a att den blommar tidigt och producerar mycket nektar och pollen av bra kvalitet.

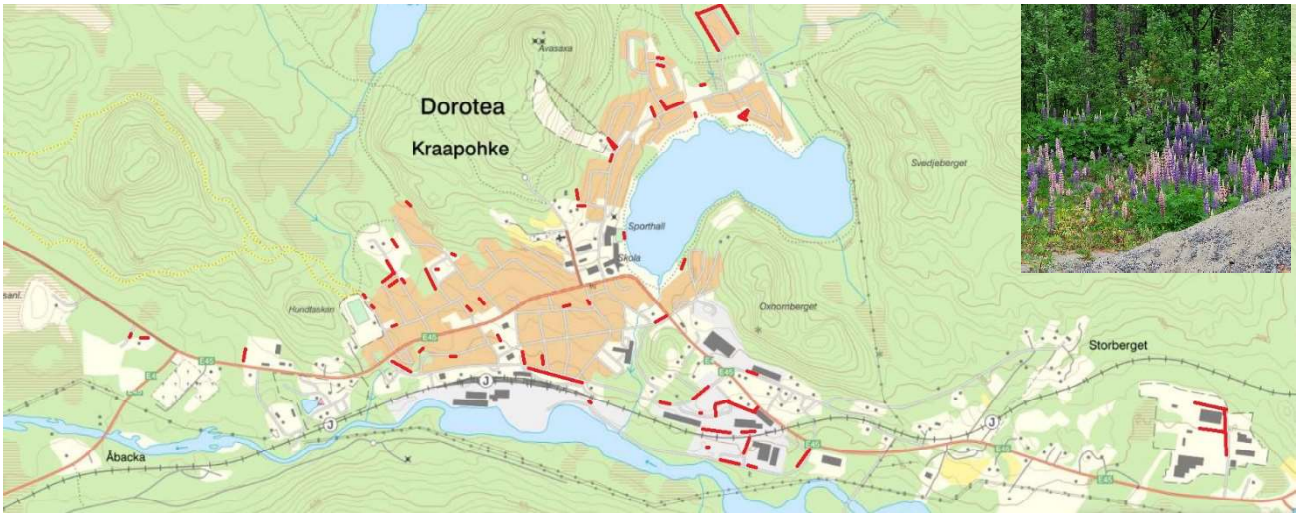
De tre viktigaste grupperna av pollinerande insekter är bin (vilda och tambin), fjärilar och blomflugor. Det alla pollinerande insekter har gemensamt är att de behöver livsmiljöer där de kan äta och bo och dessa platser ska inte vara alltför långt ifrån varandra.

Bin samlar exempelvis pollen till sina larver och använder blomnektar som flygbränsle. Sjuttio procent av alla svenska biarter har sina bon i marken. Fjärilar är beroende av nektarrika blommor och de flesta fjärilar är beroende av en eller flera värdväxter där deras larver kan födas upp och äta av. Blomflugor trivs i skogsbryn och är beroende av solbelyst död ved där de kan bo och blomrika gläntor där de hittar mat.

Inventering sommaren 2023
I samband med att miljöenheten varit ute för att inventera invasiva växtarter under sommaren 2023 har förslag upprättats för att förbättra för pollinerare inom samhället i Dorotea. Även om det ser relativt bra ut med omväxlande miljöer kring Dorotea så har ett par problem uppdagats. Det ena är att inom fler och fler områden har Blomsterlupiner etablerat sig. Blomsterlupin utgör ett hot mot biologisk mångfald då den konkurrerar ut växter i de miljöer som den trivs i. Detta kan på sikt påverka vegetationen där den etablerar sig på grund av sin förmåga att binda kväve och därmed gödsla marken. Exempelvis kan tillskottet på kväve göra att ängsblommor ersätts av mer kväveanpassade växter.

Blomsterlupinen hotar även andra växter genom att de lockar till sig pollinerare som hellre besöker blomsterlupin än inhemska blommor. Blomsterlupinen innehåller alkaloider som kan vara giftiga för får och nötkreatur samt den kan även vara allergiframkallande för människor.

På kartan nedan visas de områden där det finns blomsterlupinetableringar (röd markerade).

Ett annat problem är att de ängsmarker som finns både insprängda i och omkring samhället växer igen, vilket innebär mindre yta för olika ängsblommor och mindre andel ängsblommor påverkar pollinerare negativt. Även på ängarna finns lupiner. Kommunen klipper många gräsmattor under sommaren och det missgynnar pollinerare.

Åtgärder för att förbättra situationen för pollinerare

Kommunen har egentligen idag bra förutsättningar för pollinerare p g a många olika former av grönområden både inom samhället och omgivande mark. Dock finns det åtgärder som kan utföras för att det skall bli ännu bättre.

Förslag till åtgärder:

- En kommunal plan har upprättats för att reducera/utrota invasiva växtarter och där ingår Blomsterlupiner. Blomsterlupinen hotar många andra växtarter vilket missgynnar biologisk mångfald, se bilaga 1.
- Skogsmarkerna runt Bergvattensjön som mestadels är kommunal mark sköts så att lövskog lämnas och då framför allt sälg.
- De ängsmarker som finns inom och omkring samhället röjs med jämna mellanrum så att de inte växer igen.
- De gräsbevuxna ytor som klipps årligen, där lämnas gräs orört kring träd i en radie på en meter för att gynna växtligheten och pollinerare.
- Information om pollinerare läggs ut på kommunens hemsida gällande vad människor boende inom samhället kan göra för att gynna biologisk mångfald. Du kan tex hjälpa våra bin genom att sätta upp bihotell och plantera olika favoritväxter som lavendel, ljung, kärleksört, jordgubbar, fruktträd och vinbärsbuskar. Du kan också låta gräsklipparen vila på vissa utvalda platser så att ängsblommor tillåts växa.
- Kommunen har under 2022 rivit ett par hyreshus och på fastigheten Ulven 11 föreslås att växterna tillåts få växa fritt, för att gynna pollinatörer. Ett par skyltar sätts upp som nämner varför kommunen inte klipper fastigheten. För att inte allmänheten ska tycka att det ser vanvårdat ut planteras förslagsvis buskar mot vägarna för att förhindra insyn.
- Kommunen/skolan sätter upp bihotell i anslutning till de ängsmarker som finns i och omkring samhället samt bygger humlebon av lerkrukor som fylls med torkat gräs och sen vänds krukan upp och ner nedgrävd i marken. Ett annat enkelt sätt att ordna bostäder för bin är att borra hål i stubbar, döda träd, stolpar mm på soliga ställen. Skolan bör engageras gällande byggande av bihotell samt att de även kan bygga humlebon.

Bilaga:

1. Plan för att bekämpa invasiva växter.